

Lasten seurassa

Lasten seurassa on ohjelma, jonka tavoite on ehkäistä ja vähentää lapsiin kohdistuvia haittoja, jotka johtuvat aikuisten alkoholinkäytöstä. Voit lähettää sähköpostin, jos haluat kysyä lisää ohjelmasta tai antaa palautetta.

Lasten seurassa on Alkon vastuullisuusohjelma, jossa yhteistyökumppaneita ovat Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, A-klinikkasäätiö, Mannerheimin Lastensuojeluliitto sekä Suomen Vanhempainliitto.

Ohjelma tarjoaa sormella osoittelemisen asemesta uuden näkökulman. Se haastaa pohtimaan, miten vanhempien ja aikuisten kohtuullinenkin alkoholinkäyttö vaikuttaa lasten elämään.

Ohjelma nojautuu kolmeen peruseriaatteeseen:

1. Alkoholinkäyttöä katsotaan lasten silmin

Miltä aikuisten juominen näyttää metrin korkeudelta? Aikuiset eivät aina tule ajatelleeksi, miltä heidän juomisensa näyttää – ja ennen kaikkea miltä se lapsesta tuntuu. Monet lapset ja nuoret, joiden vanhemmat ovat omasta mielestään kohtuukäyttäjiä, kokevat aikuisten alkoholinkäytön jopa pelottavaksi. Alkoholit muuttaa aikuisen käyttäytymistä, ja se hämmentää lasta.

2. Katse kohdistuu jokaiseen aikuiseen

Lapset ja nuoret oppivat alkoholin käytön mallin omasta elinympäristöstään. Jokainen lapsen seurassa alkoholia käyttävä aikuinen – äiti, isä, tati tai vieras – antaa omalla käyttäytymisellään aina mallin lapselle. Siksi jokaisen aikuisen pitäisi pohtia, miten juuri hän käyttää alkoholia lasten seurassa.

Vaikka kohtuullinen alkoholin käyttö ei aikuisen mielestä aiheuttaisi mitään haittaa, asia ei lapsen silmin katsottuna aina ole näin. Aikuisen mielestä harmiton hauskanpito voi lapsen näkökulmasta olla hämmentävä, nolostuttava tai jopa pelottava kokemus. Siksi jokaisen aikuisen onkin hyvä pysähtyä pohtimaan, miltä alkoholin käyttö juhliassa, aterioilla tai vaikkapa jokapäiväisenä pikku lasillisena vaikuttaa lapsen silmin katsottuna.

3. Monivuotinen ohjelma tähtää muutokseen

Ohjelman tavoite on vähentää lapsiin ja nuoriin kohdistuvia, alkoholinkäytöstä aiheutuvia haittoja. Ohjelma on käynnistynyt maaliskuussa 2009 herättämällä yleisen keskustelun, joka kannustaa jokaista aikuista miettimään, miten käyttää alkoholia lasten seurassa.

Tulevina vuosina ohjelmaa syvennetään tuottamalla konkreettisia tukimuotoja sekä vanhemmille että lapsille, erityisesti perhekeskusten ja neuvoloiden kautta.

Materiaalia

Työkalu puheeksiottoon

Miten ottaa asia puheeksi, kun päivähoidossa herää huoli, esimerkiksi huoltajien alkoholinkäytöstä? Puheeksiottokortti antaa käytännön neuvoja.

[Puheeksiottokortti \(pdf\) >>](#)

Kiitos, kun et välitä

Aikuisen tehtävä on joskus tuottaa lapselle pettymyksiä. Katso filmeistä, millaisissa tilanteissa pettymyksen aiheuttaminen on tarpeen.

[Hakisit edes pari](#)

[18 on vain numero](#)

[Tässä ja nyt](#)

[Yksin kotona](#)

[Raivari](#)

[Ostari](#)

Ajatuksia herättäviä filmejä

Lasten ja nuorten näkökulmasta ei ole yhtä oikeaa vastausta siihen, millainen aikuisten alkoholinkäyttö olisi haitatonta. Onkin tärkeää, että jokainen aikuinen pohtii omaa alkoholinkäyttöään, etenkin lapsen näkökulmasta. Asia voi pohtia esimerkiksi näiden filmien avulla.

[Kalaretki](#)

[Gorilla](#)

[Tanssi](#)

[Ääni lapselle](#)

[Hirviöt](#)

[Orpokoti](#)

Opas pienten lasten vanhemmille – myös tuleville

Ei kiitos? – Asiaa alkoholista pienen lapsen vanhemmille on opas, joka haastaa vanhemmat pohtimaan omaa alkoholinkäyttöään ja sen vaikutuksia lasten elämään kolmesta näkökulmasta:

- * miten alkoholinkäyttö vaikuttaa omaan ja lapsen terveyteen ja hyvinvointiin
- * miten se vaikuttaa vanhempien ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen sekä parisuhteeseen
- * millaisen mallin vanhempi antaa lapselleen.

Oppaan tavoite on ehkäistä ja vähentää aikuisten alkoholinkäytöstä lapsiin kohdistuvia suoria ja epäsuoria haittoja. Se antaa vanhemmille vastauksia paitsi alkoholinkäyttöön liittyvistä riskitekijöistä, myös siitä, että hyvään vanhemmuuteen kuuluu pohtia alkoholinkäyttöä perheessä. Lataa opas käyttöösi: [Ei kiitos? – Asiaa alkoholista pienen lapsen vanhemmille \(pdf\)](#)

Lasten seurassa - 10 kysymystä alkoholinkäytöstä

Mikä on alkoholin kohtuukäyttöä lasten näkökulmasta? Kuuluuko viini perheerialle tai kuohuviini rippijuhliin? Voiko ottaa pari saunakaljaa? Saako juoda vähän viiniä rentoutukseksi työpäivän jälkeen? Voiko tulla iloiseen pikku hiprakkaan? Voiko teinille ostaa siiderin tai tarjota lasillisen juhlassa? Vaikeita kysymyksiä joihin ei aina ole helppoja vastauksia.

Esite perustuu kymmeneen kysymykseen, joita läpikäymällä aikuinen ja vanhempi voi pohtia, mikä on alkoholin kohtuukäyttöä lasten näkökulmasta. Esitteen tutkimustiedot perustuvat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Juomatapatutkimukseen 2008 ja kouluterveyskyselyyn, A-klinikkasäätiön Lasinen lapsuus -kyselyyn sekä Suomen kasvatusta ja perheneuvolaliiton lapsille tekemiin kyselyihin.

Lataa opas käyttöösi: [Lasten seurassa – 10 kysymystä \(pdf\)](#)

Lapsi ja vanhempien alkoholinkäyttö - Opas varhaiskasvatuksen työntekijöille

Varhaiskasvatusta ammattilaisille tarkoitettu, ilmaiseksi ladattavissa oleva opaskirjanen ”Lapsi ja vanhempien alkoholinkäyttö”, sisältää perustietoa vanhempien alkoholinkäytön vaikutuksista lapseen. Kirjanen tarjoaa vinkkejä, kuinka käsitellä aikuisten juomista lasten kanssa niin kahden kesken kuin lapsiryhmässä. Se sisältää myös ohjeita vanhemman alkoholinkäytön aiheuttaman huolen puheeksiottamiseen työyhteisössä ja vanhemman kanssa.

Oppaan sisällöntuottajina ovat toimineet aihepiiriin pitkäaikaiset asiantuntijat Maritta Itäpuisto ja Annikka Taitto ja toimitustyöstä on vastannut A-klinikkasäätiön Lasinen lapsuus -toiminta. Opas on tuotettu osana Lasten seurassa -ohjelmayhteistyötä, jonka tavoitteena on ehkäistä ja vähentää lapsiin kohdistuvia haittoja, jotka johtuvat aikuisten alkoholinkäytöstä.

Lataa opas käyttöösi: [Lapsi ja vanhempien alkoholinkäyttö \(pdf\)](#)

Keskusteluaineisto perhekahviloiden ja perhekeskusten käyttöön

Mannerheimin Lastensuojeluliitto toteuttaa yhteistyössä Alkon, A-klinikkasäätiön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa Alkon Lasten seurassa -ohjelmaa. Oppaan tarkoituksena on antaa vinkkejä perhekahviloissa käytävään alkoholiaiheiseen keskusteluun. Asioiden yhdessä pohtiminen voi antaa kimmokkeen tarkastella kriittisesti omaa alkoholin käyttöään ja sen

vaikutusta lapsiin. Kysymys ei tarvitse olla alkoholin liikakäytöstä vaan siitä, miten ylipäättänsä käytämme alkoholia lasten seurassa.

Lataa opas käyttöösi: [Ohjaajanopas \(pdf\)](#)

Jos sais kolme toivomusta – Työkirja päihdeasioista varhaiskasvatuksen työntekijöille

Aikuisten alkoholinkäyttöä ja siitä lapselle aiheutuvia haittoja käsittelevä työkirja tarjoaa kaivattuja työkaluja lasten kanssa toimiville ammattilaisille. Erilaisten tehtävien, pelien ja leikkien avulla lapselle tarjoutuu mahdollisuus puhua ympärillään näkemistä vaikeista asioista ja niihin liittyvistä tunteista.

Työkirjan sisällön ovat tuottaneet aihepiirin asiantuntijat Tarja Miikki, Sirkku Niemelä ja Annikka Taitto. Opas on tuotettu osana Lasten seurassa -ohjelmayhteistyötä ja toimitustyöstä on vastannut A-klinikkasäätiön Lasinen lapsuus -toiminta. Nyt julkaistava työkirja on jatkoa julkaisulle "Lapsi ja vanhempien alkoholinkäyttö. Opas varhaiskasvatuksen työntekijöille".

Lataa työkirja käyttöösi: [Jos sais kolme toivomusta – Työkirja päihdeasioista varhaiskasvatuksen työntekijöille \(pdf\)](#)

Kissa pöydälle - puhu alkoholista nuoren kanssa

Vanhemman ei ole aina helppoa keskustella lapsensa kanssa alkoholiin liittyvistä asioista. Kissa pöydälle -esite tarjoaa ajantasaista tietoa keskustelun tueksi. Aihe voi osoittautua ajankohtaiseksi esimerkiksi silloin, kun nuori pohtii kavereidensa alkoholinkäyttöä tai jää itse kiinni alkoholikokeilusta.

Alkoholinkäyttöön liittyvät tavat vaihtelevat eri perheissä ja joskus on hyvä katsoa oman kodin tapoja uusin silmin. Keskustelemalla vanhemmat kuulevat nuoren ajatuksia ja voivat auttaa häntä muokkaamaan omaa käsitystään alkoholista.

A-klinikkasäätiön Lasinen lapsuuden Nuorten kyselyyn (2011) vastanneista nuorista 84 prosenttia on sitä mieltä, että vanhempien olisi kerrottava nuorille alkoholinkäytön vaikutuksista. Nuoret uskovat myös omien vanhempien juomatapojen vaikuttavan lasten juomatapaan aikuisena. Esitteen käsikirjoituksen on laatinut Jenni Helenius Mannerheimin Lastensuojeluliitosta.

Lataa esite käyttöösi: [Kissa pöydälle \(pdf\)](#)

Tositarinoita alkoholinkäytöstä kodeissa

Kodeissa tapahtuva liiallinen alkoholinkäyttö varjostaa monen lapsen ja nuoren kasvua. Vanhempien alkoholinkäytöstä kärsineiden itse kertomat ja nyt Lasinen lapsuus -verkkosivuilla kertomuskokoelmana julkaistut pysäyttävät tarinat ja filmisarja muistuttavat lasten kuuntelemisen

tärkeydestä. Kokemuksista anonyymisti kertominen ja muiden kertomuksien kuuleminen voivat myös osaltaan auttaa käsittelemään rankkoja kokemuksia ja auttaa näin matkalla kohti parempia lapsuusmuistoja.

Filmit ovat nähtävillä Lasisen lapsuuden verkkosivuilla:

www.lasinenlapsuus.fi/kotivaelle/tositarinoita-lasisesta-lapsuudesta

Filmit perustuvat samalla sivustolla julkaistuihin nuorten aikuisten tositariinoin:

www.lasinenlapsuus.fi/kotivaelle/nuorten-aikuisten-kirjoitukset

Nuorten ääni

A-klinikkasäätiö ja Lasten seurassa -ohjelma keräsivät Lasinen lapsuus sivustolla nuorten kokemuksia, millaista on elää lapsuutensa alkoholiongelmaisen vanhemman kanssa. Kirjoituksia tuli runsaasti, ja ne julkaistaan tällä sivustolla seitsemässä osassa.

[Osa 1: Lapsuus alkoholin varjossa \(pdf\)](#)

[Osa 2: Pahan olon huoneet \(pdf\)](#)

[Osa 3: Lapsi perheen huolehtijana \(pdf\)](#)

[Osa 4: Vanhemman toiminta, nuoren häpeä \(pdf\)](#)

[Osa 5: Mikä sitten on liikaa \(pdf\)](#)

[Osa 6: Pärjääminen ja selviytyminen \(pdf\)](#)

[Osa 7: Suuri unelma pienestä arjesta \(pdf\)](#)

Lisää tietoa ja näkökulmia

Lasinen lapsuus -sivusto tarjoaa tietoa ja apua päihdeperheissä elävien lasten eheän elämän turvaamiseksi: www.lasinenlapsuus.fi.

Varjomaailma on palvelu kaikille lapsille ja nuorille, joiden vanhemmat käyttävät liikaa alkoholia tai muita päihteitä: www.varjomaailma.fi.

Päihdelinkki on asiantuntijoille, opiskelijoille sekä päihteiden käyttäjille ja päihdeongelmaisten läheisille suunnattu internetpalvelu, joka käsittelee päihteitä ja riippuvuuksia:

www.paihdelinkki.fi.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on tuottanut alkoholi-aiheisia digifilmejä sekä niihin liittyvän keskusteluaineiston. Aineistoon on koottu kysymyksiä ja keskustelunavauksia, joiden avulla

alkoholiaiheisista digitarinoista voi keskustella vanhempainilloissa, [Alkoholin kohtuukäyttö ja kotibileet – Digitarinoiden keskusteluaineisto vanhempainiltaan](#).

Mannerheimin Lastensuojeluliiton sivuilta löytyy muutakin hyödyllistä materiaalia, [sekä vanhempien että koulujen käyttöön](#).

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sivuilla käsitellään kattavasti päihteitä ja riippuvuuksia: http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/paihteet_ ja_ riippuvuudet

[Kasvun kumppanit](#) -sivusto kokoaa yhteen Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lapsiin, nuoriin ja perheisiin liittyvää tutkimus- ja kehittämistietoa.

Ensi- ja turvakotien liitto on valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, joka tukee vaikeissa ja turvattomissa oloissa eläviä lapsia ja perheitä sekä ehkäisee perheväkivaltaa. [Ajattelen sinua - esite](#) on tarkoitettu vauvaperheiden kanssa työskenteleville ja jaettavaksi ensikäynnillä kaikille vauvaa odottaville perheille.

[Suomen Vanhempainliitto](#) tukee eri muodoin päihteetöntä lapsuutta ja nuoruutta. Vanhempainyhdistystoiminta tukee kodin ja koulun yhteistyötä, edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja tarjoaa vertaistukea kotien kasvatustyölle.

Alkon verkkopalvelu sisältää tietoa myös alkoholista ja terveydestä: www.alko.fi/vastuullisuus.